

Symposium Publieksdiplomatie

Inleiding

Lessius Hogeschool Antwerpen, 5 mei 2009

Geachte dames en heren,

Onze Beweging Vlaanderen-Europa besliste tijdens de jaarlijkse bezinningsdag in augustus 2008 om dit jaar een symposium over publieksdiplomatie te organiseren. Het leek ons een logisch vervolg op ons congres over “Identiteit, solidariteit en natievorming” en de uitgave van het boek “Vlaanderen en zijn buitenland. Praktijken en kansen”. We konden toen niet vermoeden dat dit onderwerp de afgelopen maanden niet uit de actualiteit weg te branden zou zijn. Diverse opiniemakers en politici discussieerden over de zin en onzin van een Vlaams Huis in New York. Denk ook aan de reacties op de zoektocht van de Vlaamse regering naar een imagomanager die verantwoordelijk is voor – ik citeer uit de vacature – “de uitwerking en uitvoering van het beleid rond imago- en reputatiemanagement van de Vlaamse overheid en fungeert als aanspreekpunt binnen de Vlaamse overheid voor vragen m.b.t. imago- en reputatiemanagement.

Een inhaalbeweging i.v.m. het imago van Vlaanderen blijkt inderdaad nodig. Als Vlaanderen de reputatie van een onverdraagzaam volkje kwijt wil en meer investeerders en toeristen wil aantrekken, zal ze het toch anders aan boord moeten leggen dan ze nu doet.

Volgens sommigen ligt de oplossing in “het merk België”. Maar is dat de oplossing als ik in een Vlaamse krant 14 dagen geleden nog lees dat de ambassadeurs van België bezorgd zijn. “Het imago van ons land is slecht, en onze leiders zijn te zeer opgeslorpt door de binnenlandse problemen en partijpolitiek. We bouwen een Europese kathedraal, maar we gaan niet naar de mis.”

Ik denk ook aan de woorden van de voormalige directeur van het in Londen gevestigd buitenlandkantoor van Toerisme Vlaanderen. Bij een bezoek aan Flanders House vertelde hij mij dat hij zo blij is dat hij het “merk Vlaanderen” in Groot-Brittannië kon verkopen. Voor Britten geldt immers “Belgium is boring”.

Publieksdiplomatie, het gespreksonderwerp van deze avond, draait om imago en identiteit. Imago is namelijk meer en meer bepalend om investeringen, export en toeristen aan te trekken waardoor het publiek een consument van diplomatie is. Bovendien is de manier waarop regeringen omgaan met hun landgenoten in het buitenland een gevoelige kwestie geworden, denk bijvoorbeeld aan de slachtoffers van Somalische piraterij.

Publieksdiplomatie is niet nieuw. Op het eerste gezicht kreeg publieksdiplomatie wereldwijd een groter belang sinds 11 september 2001. Maar eigenlijk begon Duitsland er al mee in 1949 als noodzakelijke reactie op de aanvaarding in andere West-Europese landen. In Oostenrijk begon men er mee door de Waldheimzaak; in Nederland sinds het debat over euthanasie, abortus en drugs; in Indonesië na het bombardement op Bali in 2002, enz. Ook landen als Kroatië, Roemenië, Bulgarije en Turkije investeren fors in publieksdiplomatie n.a.v. een EU-integratie.

Publieksdiplomatie is een essentieel en toenemend belangrijk aspect van traditionele diplomatie geworden, zonder dat het de discrete en vertrouwelijke relaties of lobby tussen vertegenwoordigers van staten vervangt. Er blijft m.a.w. een onderscheid tussen traditionele en publieksdiplomatie.

- 1) traditionele diplomatie gaat om contacten met geaccrediteerde vertegenwoordigers van soevereine staten of andere internationale actoren en om het oplossen van internationale problemen via onderhandeling en op een vreedevolle manier
- 2) en publieksdiplomatie staat voor de communicatie/netwerking van een regering - maar ook van bv. NGO's en van de eigen bevolking met de bevolking in andere landen (individuen, verenigingen, niet-officiële instanties) in een poging om begrip op te brengen voor de ideeën en idealen, de cultuur en het beleid van het land in kwestie.

Diplomatie is nu fundamenteel aan het veranderen in de huidige wazige, postmoderne transnationale relaties tussen landen die meer openheid en transnationale samenwerking vereisen. Er zijn 2 soorten publieksdiplomatie:

- 1) een staat georiënteerd, hiërarchisch model waarin publieksdiplomatie een vernieuwde klemtoon heeft gekregen binnen het traditionele beeld van intergouvernementele relaties, met het ministerie van Buitenlandse Zaken als top-down gatekeeper ;
- 2) een netwerkmodel dat de nadruk legt op het belang van de publieke (en de private) dimensie en dat gebaseerd is op samenwerking tussen verschillende actoren met gemeenschappelijke belangen.

Door de steeds complexer wordende agenda's is er een stijgende noodzaak aan netwerken met variërende samenstelling die bv. regeringsactoren, mensen uit het middenveld en de bedrijfswereld samenbrengen. Denk bijvoorbeeld aan het Kimberly Process rond bloeddiamanten waarbij een NGO handelde als katalysator in het proces met Britse en Amerikaanse diplomaten, de EU Commissie, journalisten en De Beers.

Publieksdiplomatie gebeurt in het kader van deze tweede soort 'door' het publiek, eerder dan dat het 'van' het publiek is omdat de burger dank zij ICT en voornamelijk dank zij het internet, directe participant geworden is op het vlak van internationale politiek.

Burgers kunnen via of onafhankelijk van nationale regeringen opereren.

Een ander mooi voorbeeld van niche diplomatie vinden we in Noorwegen en in Canada. Noorwegen is bekend via de Nobelprijs voor de Vrede, via het Osloproces en via vredesbevorderende initiatieven in de Filippijnen, de Balkan, Columbia, Guatemala en Sri Lanka. Het is ook een vrijgevig land op het vlak van ontwikkelingssamenwerking met wereldwijd het hoogste percentage bijdragen per nationaal inkomen. Het resultaat was o.a. een collectieve nationale Noorse trots daarover. Vrede werd een exportproduct net als hout en olie.

Canada is bv. bekend als een pionier op het vlak van vredebevorderende initiatieven en van het Ottawaproces tegen landmijnen. Het is lid van diverse internationale organisaties, geeft veel subsidies op het vlak van ontwikkelingssamenwerking, enz.

Diplomatieke successen waren mogelijk in Noorwegen en Canada dank zij de samenwerking van hun uitstekend netwerkende diplomaten met NGO's - ook op internationaal vlak - en een directe samenwerking met het middenveld/de civil society. Niet alleen de regering maar ook de volledige Noorse maatschappij en elke Noor is betrokken bij de aspecten van hulpverlening, vredebevordering en de ontwikkeling van nieuwe soorten global governance.

Is dit ook niet iets voor een kleinere deelstaat als Vlaanderen?

We moeten in Vlaanderen gelukkig niet van nul beginnen. Er is het Vlaams-Nederlands Huis deBuren en de Brakke Grond. Er is het Nederlands-Vlaams Instituut in Caïro. Tijdens deze regering werd een Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (VLEVA) opgericht. Dat is naar het voorbeeld van de tientallen regio's en deelstaten die de Europese Unie rijk is en die een eigen bureau in Brussel hebben waarmee ze op Europees vlak lobbywerk voor hun eigen belangen verrichten.

Er zijn nog naar andere initiatieven zoals het nieuwe Vlaamse logo voor het buitenland en de gratis Engelstalige krant "Flanders today". De administratieve opvolging daarvan gebeurt door het uitstekend werkende Departement internationaal Vlaanderen.

De Vlaamse regering telt inmiddels een tiental vertegenwoordigers in het buitenland. Andere acties betreffen de vertegenwoordiging van Vlaanderen in het buitenland. Leden van (deze Stichting van Openbaar Nut) Vlamingen in de Wereld (VIW) treden dank zij overheidssteun als het ware op als "ambassadeurs" van Vlaanderen op internationaal niveau.

Als actoren binnen het Vlaamse middenveld zijn wij, samen met VIW, niet alleen overtuigd van het belang van publieksdiplomatie maar ook van het feit dat er veel te winnen valt bij de inzet van gewone Vlamingen als ambassadeur van hun gemeenschap. En dus ook, bij uitbreiding, van de verenigingen & genootschappen in het Vlaamse middenveld. De vraag die je dan kan stellen is, "Is elke Vlaming een ambassadeur?" of, sterker nog, "Is iedereen ambassadeur voor Vlaanderen?"

Maar er stellen zich nog meer vragen.

Via welke niches en hoe moet Vlaanderen mankracht en middelen inzetten? Welk beeld wil Vlaanderen in het buitenland uitdragen? Waar is het van cruciaal belang dat het bestaan van Vlaanderen wordt opgemerkt? Waar weegt het kweken van begrip voor Vlaamse standpunten het zwaarst? Wat zijn mogelijke publieksdiplomatieke activiteiten? Wat kan het Vlaamse middenveld doen op het vlak van publieksdiplomatie?

3

Het is bij uitstek een discussie waarin de nieuwe Vlaamse minister van Buitenlands Beleid (BB) als spil zou kunnen fungeren, zonder koudwatervrees en zonder angst voor het meekijkende parlement en de pers. Hier ligt voor hem een prachtige kans om in samenwerking met maatschappelijke partners - het Vlaamse middenveld - een reeks verhalen over Vlaanderen op te stellen. Dit symposium wil haar of hem een aantal beleidsvoorstellen aanreiken voor zijn beleidsnota 2009-2014.

Geachte dames en heren,

Dit is een bijzonder boeiende maar erg complexe materie.

Ik stel voor dat we snel de specialisten aan het woord laten. Om te beginnen is dat

dr. David Crikemans (UAntwerpen) + CV

Hij zal het hebben over "De mogelijkheden van publieksdiplomatie voor regio's met wetgevende bevoegdheid."

Nadien hoort u Ellen Huijgh + CV

We hebben trouwens geluk dat Ellen vanavond hier bij ons is. Ze heeft nl. een bewogen' noodlanding na een vlucht uit Québec achter de rug, met een gekneusde rib en wat blauwe plekken tot gevolg.

Haar uiteenzetting gaat over "De publieksdiplomatie van Québec als inspiratiebron voor Vlaanderen".

Ik wens u nog een leerrijke avond.

An De Moor, Voorzitter Beweging Vlaanderen-Europa